

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
z Wojskowej Służby Polnej
87-100 Toruń, ul. Podmurzańska 3, tel. 0046 51 45 02 166
e-mail: fundak@wp.pl www.fundak.org.pl
NIP 55 142 34 07 3 000 000 002735
KRS 0000041612
Nr r-1 182 1090 1506 0000 0000 5002 0244

poprzedni w M-640/1292

v. '03.
v.

++ Józef Milewski

83-200 Starogard Gd.
tel. 220-76

Tuzew
JOW Gr. Pom.

Waruzak Feliks AK

ps. „Ignac” „Bech”

Jan.

M-640/1292

SPIS ZAWARTOSCI TECZKI — *Warczak Feliks*

J: M-640/1292 Pomw.

Tuzew 30w, Gr. Pom.

I/1. Relacja *k. 2 s. 1-2* — *- AK*

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację *k. 3 s. 1-3*

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne. —

IV. Korespondencja

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 22*

VI. Fotografie *dział ikonografii*

1/1. Relacja - Warczak Feliks:

1. Milewski Józef, biogram - relacja,
dwie wersje, jedna z 28.10.1992,
długa bez daty, mpis

h. 2 s. 1-2

du. 7.01.93

Feliks Marczak-"Janec", "Pech", "Bech"

Feliks Marczak urodził się 14 lipca 1918 r. w Brzeźnie d. gminy Osieczna, b. powiatu starogardzkiego w rodzinie rolników Jana i Franciszki z d. Makija. Tam skończył szkołę powszechną, po czym uczęszczał na zawód piekarza. Dnia 29 X 1939 r. uciekł z miejsca hitlerowskiej egzekucji z lasu pod Brzeznem, w czasie której rozstrzelano mu ojca. Ukrywał się, w czasie którego został postrzelony przez miejscowego leśnika-Niemca. Ciężko ranny w udo znalazł się w szpitalu w Świeciu, z którego podierżony uciekł w nocy na 4 I 1942. Ponownie ukrywał się u krewniaczki w Malborku przez okres zimy. Po powrocie do lasu wiosną 1942 r. otrzymał drugi strzał w plecy od Niemca. W tym czasie w rejonie Zajęczka pod Skórczem złożył przysięgę na ręce przedstawiciela "Gryfa Pomorskiego", otrzymując od niego symboliczną, biało-czerwoną opaskę. W połowie 1943 r. zorganizował kilkusobową grupę partyzancką koło osiedla Gęby na północ od Kasperusa. Dnia 7 sierpnia 1944 r. grupa ta powiększyła się o 8-osobowy desant radziecki kpt "Wiktora", który lądował na wschód od Brzeźna. Wspólnie działali przez około 3 miesiące, w wyniku czego 19 IX 1944 r. w Cocyplu zlikwidowali szefa gestapo z Torzewa, Adolfa Leistera. Marczak współpracował z grupami partyzanckimi AK, jak np. Alfonsa Kwiczora oraz w walce leśnej, największej w Boczach Tuchońskich, pod Błędem 27 X 1944 r. Dowodził w niej ze swymi ludźmi w ilości około 20 przeszedł front wyzwolenczy pod osiedlem Grzybna-Wydawej 18 II 1945 r. Został wyróżniony m. in. Krzyżem Partyzanckim.

Po wojnie nabył 5-he gospodarstwo rolne we wsi Kierwałd, gdzie w latach 1954-1976 był sołtysem, umożliwiając ^{własne} pozyskanie światła elektrycznego, telefonu, nowej remizy OSP, klubu Rolnika i szosy Gąsiorki-Kierwałd. Obecnie jako emeryt żyje w Skórczu.

Bibliografia 28 X 1992 r.

/-/ Józef Milewski

1. Życiorys i wspomnienia F. Marczaka, w posiadaniu autora/
2. J. Milewski. Partyzanckimi ścieżkami po Kociewiu 1939-1945, Starogard Gd. 1987 r.

Jaw. 100-00000

2

Warczak Feliks ps. "Ignac" i inne/1918 .../d-ca grupy partyzanckiej
TOW GP.

Ur. 14.VII.1918 r. w Brzeźnie pow. Starogard, s. Jana, rolnika
i Franciszki z d. Makła. Wyuczył się zawodu piekarza.

Aresztowany 29.X.1939 r., uciekł z miejsca egzekucji pod Brzeźnem,
w czasie której został rozstrzelany jego ojciec. Odtąd ukrywał się.
Wiosną 1942 r. znalazł się w bunkrze part. w rejonie Zajączka k. Skórcza
i złożył przysięgę na ręce przedstawiciela TOW GP. W połowie 1943
utworzył własną, kilkuosobową grupę partyzancką, działającą koło osiedla
Gęby w pobliżu Kasparusa, pow. Starogard. Od 7.VIII.1944 r. współ-
działał z d-cą desantu AR, kptnem "Wiktorem", z którym 19.IX.1944 r.
zlikwidował w Ocyplu funkcjonariusza gestapo z Tczewa, Adolfa Leistera.
Był jednym z d-ców potyczki pod Błędem 27.X.1944 r., gdzie został
po raz trzeci ranny.

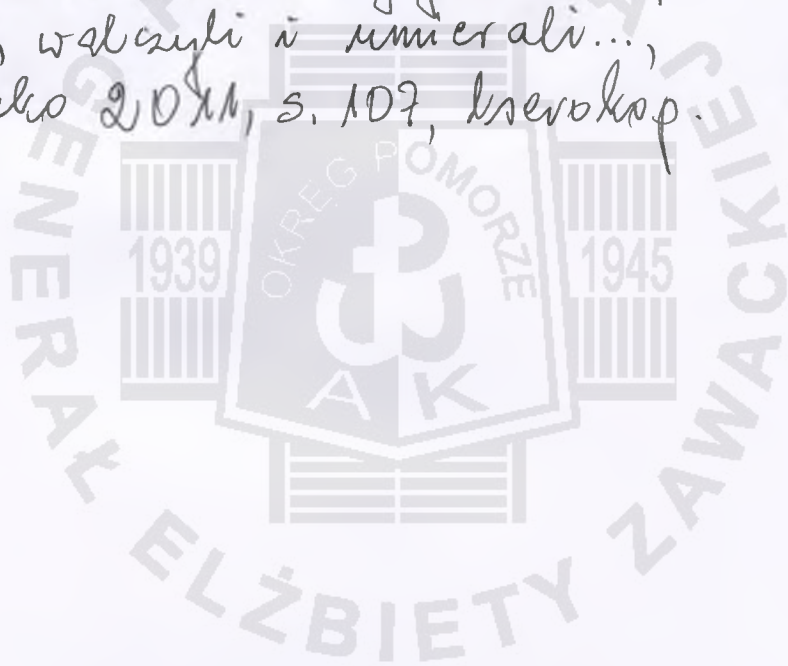
Po wojnie , w latach 1954-1976 był sołtysem w Kierwałdzie. Obecnie
na emeryturze, mieszka w Skórczu, pow. Starogard.

J.Milewski, Partyzanckimi ścieżkami...

J.Milewski

II. Materiały uzupełniające rebagę
- Warsak Feliks:

1. Milewski J., biogram „Warsak Feliks”,
[w:] Słow. biograficzny konspiracji
pomorskiej 1939-1945, Toruń 1994, z.1,
s. 216, kserokop. k. 1 s. 1
2. arb. Rozbrojenie posterunku policji w
Osiu, [w:] Losban-Wojtycha Stefan,
Im żyli, walczyli i umierali...,
Tolkmicko 2011, s. 107, kserokop. k. 2 s. 2-3

N

Warczak Feliks ps. "Ignac" i inne (1918-....), dca grupy part. TOW GP, pow. Starogard.

Ur. 14 VII 1918 r. w Brzeźnie, pow. Starogard, syn Jana - rolnika i Franciszki z d. Makila.
Wyuczył się zawodu piekarza.

Aresztowany 29 X 1939 r., uciekł z miejsca egzekucji pod Brzeźnem, w czasie której został rozstrzelany jego ojciec. Odtąd ukrywał się. Wiosną 1942 r. znalazł się w bunkrze partyzanckim w rejonie Zajączka k. Skórcza i złożył przysięgę na ręce przedstawiciela TOW GP. W połowie 1943 r. utworzył własną, kilkuosobową grupę partyzancką, działającą koło osiedla Gęby w pobliżu Kasparusa, pow. Starogard. Od 7 VIII 1944 r. współdziałał z dca grupy desantowej AR ps. "Wiktor", z którym 19 IX 1944 r. zlikwidował w Ocyplu funkcjonariusza gestapo z Tczewa Adolfa Leistera. Był jednym z dowódców potyczki pod Błędem 27 X 1944 r., gdzie został po raz trzeci ranny.

Po wojnie, w latach 1954-1976 był soltysem w Kierwałdzie. Obecnie mieszka w Skórczu, gm. Starogard i jest na emeryturze.

AP AK, T.: Szalewski J., Warczak F.: zbiory własne autora.
Ciechanowski, *Ruch oporu...*

Józef Milewski

Źródło: "Słownik Biograficzny Konspiracji
Pomorskiej 1939-1944", pod red. Hanny
Maciejewskiej-Maramkowskiej, Elżbiety
Ławockiej, cz. I, Tom I, 1994, s. 216

ROZBROJENIE POSTERUNKU POLICJI W OSIU

Feliks Warczak, ps. „Ignac”, z zawodu piekarz, dowódca grupy partyzanckiej TOW „Gryf Pomorski”, uciekł z miejsca egzekucji pod Brzeźnem, trzykrotnie ranny, w 1943r. stanął na czele własnej bojowej grupy partyzanckiej, której członkowie nadali mu pseudonim „Pech”.

Grupa Warczaka powstała w pierwszej połowie 1943r. Działalność rozpoczęła w rejonie masywu leśnego Brzezianki-Ocypel. Na jej czele stanął Feliks Warczak, ps. „Ignac”, lat 21.

Ucieczka z miejsca egzekucji

zadecydowała o dalszym jego życiu. W dniu 29.10.1939r. został przez Niemców aresztowany i wspólnie z innymi miał być rozstrzelany w zbiorowej egzekucji pod Brzeźnem, skąd udało mu się szczęśliwie zbiec, mimo natychmiastowego pościgu. Podczas ucieczki został dwukrotnie postrzelony z dubeltówki przez niemieckiego leśniczego, a mimo to uniknął śmierci. Od tego czasu koledzy z oddziału zaczęli go nazywać „Pechem”. Natomiast jego ojciec Jan, z zawodu rolnik, powyższej egzekucji nie przeżył, gdyż został na miejscu rozstrzelany.

Po ucieczce Warczak przez długi czas uracał do zdrowia. Śmierć ojca i przeżycia, że sam jej uniknął wywołały silne przygnębienie.

Przysięga partyzancka

stanowi w każdej organizacji pierwszy krok na drodze do konspiracji. Wiosną 1942r. w bunkrze partyzanckim w rejonie Zajęczka k. Skórcza Warczak złożył przysięgę na ręce przedstawiciela Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”, stając na czele niewielkiego oddziału.

W sierpniu 1943r. utworzył własną grupę partyzancką, która na początku liczyła dziewięć osób i pojawiła się w pobliżu Kasparusa, pow. Starogard. Pododdział ten zaczął wkrótce przejawiać dużą aktywność bojową. W pierw-

*Wosban - Woytyche Stefan, 107
walaczyli i umierali...
Jolkmielko 2011 (bibl. FAPAK)*

szej kolejności zaplanowano rozbrojenie posterunku policji w Osiu. Podczas marszu na miejsce akcji napotkano Niemca, który od dłuższego czasu śledził ich poczynania. Odebrano mu karabin i 2 pistolety. Atak na posterunek jednak nie powiódł się. Kiedy oddział zbliżał się do pierwszych zabudowań partyzanci postanowili odwieść w mieszkaniu osadnika niemieckiego, któremu zamierzali zarekwirować aparat radiowy. Doszło do wymiany strzałów. Po chwili pojawił się silny oddział policji niemieckiej, z którym grupa bojowa „Ignaca” musiała stoczyć zacietą walkę. Zabito dwóch policjantów, a partyzanci wrócili do domu bez strat.

Leśna współpraca

daje większe korzyści, niż działalność w pojedynkę. Grupa Warczaka współdziałała w kwietniu 1944r. z inną grupą partyzantską „Jeremiego”. Dowodem tej współpracy była wspólna zasadzka zorganizowana na 18-osobowy oddział żołnierzy niemieckich jadący na rowerach. Zasadzka ta nie doszła jednak do skutku, gdyż w ostatniej chwili patrol zmienił trasę. Po tej nieudanej akcji drogi oddziałów rozeszły się: Warczak nadal działał w rejonie Brzeźna, a oddział „Jeremiego” w rejonie Dębiej Góry. W tym samym roku, na początku lata grupa Warczaka została otoczona przez przeważające oddziały policji niemieckiej. Bardzo dobre rozpoznanie terenu pozwoliło wytrwać się z okrażeń, a w jego trakcie zabito sześciu Niemców.

W dniach 30-31 maja 1944r. duże sily niemieckie podjęły w rejonie Brzeźna akcję przeciwko partyzantom na szeroką skalę. W czasie, gdy Niemcy przeczesywali pobliskie lasy, grupa Warczaka odpoczywała na leśnej polanie, w pobliżu jeziora. Kolejna obława na oddział Warczaka zakończyła się fiaskiem.

W sierpniu 1944r. koto Brzeźna wyładowała 8-osobowa radziecka grupa desantowa, z którą Warczak nawiązał współpracę, trwającą ponad trzy miesiące. Na czele obu grup stanął Warczak, mimo że dowódcą skoczów był oficer radziecki w stopniu majora. Kiedy powiększony liczebnie oddział Warczaka udał się do sklepu po prowiant, natknął się nagle na trzech esesmanów, którzy przyjechali do sklepu samochodem osobowym. Wywiązała się gwałtowna walka; dwóch Niemców zbiegło, a jeden został zastrzelony. W trzy dni później hitlerowcy zabili w odwecie 18 Polaków z miejscowości Szlachta i Osieczna. Można tu mówić o dużym szczęściu, gdyż Niemcy stosowali

w Generalnym Gubernatorstwie inny przelicznik – za jednego zabitego Niemca zabijano 100 Polaków.

Największym sukcesem Warczaka i jego oddziału był wynik starcia z Niemcami 27.10.1944r. w rejonie nadleśnictwa Błędno. Wzięło w nim udział 53 partyzantów, w tym dwie grupy partyzantów rosyjskich. Do oddziału Warczaka należeli przeważnie mieszkańcy okolicznych wsi. Posiadali na wyposażeniu m.in. 2 karabiny maszynowe, 50 automatów, tzw. pepesz, 3 karabiny bojowe oraz dużą ilość granatów.

Polowanie na Ignaca

oraz na jego oddział Niemcy prowadzili od dłuższego czasu. Już na kilka dni przed starciem dowiedzieli się o zgrupowaniu partyzantkim i zaczęli się przygotowywać do walki. Informację otrzymali od Niemca, który pełnił funkcję tłumacza i samowolnie opuścił szeregi oddziału rosyjskiego, przechodząc na stronę wroga.

Główne sily niemieckie w liczbie prawie 500 osób skoncentrowano w zabudowaniach nadleśnictwa Błędno. Nieco mniejsze sily pojawiły się w rejonie drogi ze Śliwicy oraz uzdużł drogi z Osia. Patrol zwiadowczy Warczaka zbyt późno ich dostrzegł, kiedy już zaczęli urobec partyzantów stosować manewr okrążający i umacniać stanowiska ogniowe. Pierwsza próba uwolnienia się z zasadzki załamała się pod silnym ogniem nieprzyjaciela. Również druga próba wytrwania się z okrążenia zakończyła się fiaskiem. Dowódca zarządził przerwę i przegrupowanie oddziału, po czym sam wyruszył na zwiad. Po kilku godzinach uznawano wymianę ognia, w wyniku czego ataki nieprzyjaciela dwukrotnie załamały się. Po godzinie 14. Niemcy wycofali się, a partyzanci pospiesznie opuścili rejon walki, podczas której zginął 60-letni Józef Redziński, natomiast dowódca Warczak po raz trzeci został ranny.

Po wyjściu z okrążenia pod nadleśnictwem Błędno grupa Warczaka udała się na północ od Kasparusa i w tamtejszych lasach rozpoczęła przygotowania do następnych akcji.

Straty Niemców wyniosły 36-50 zabitych i kilkudziesięciu rannych.

Starcie oddziału Warczaka z Niemcami w dniu 27.10.1944r. było największym jego uyczynem i jednym z największych w historii walk partyzantekich w Borach Tucholskich podczas II wojny światowej.

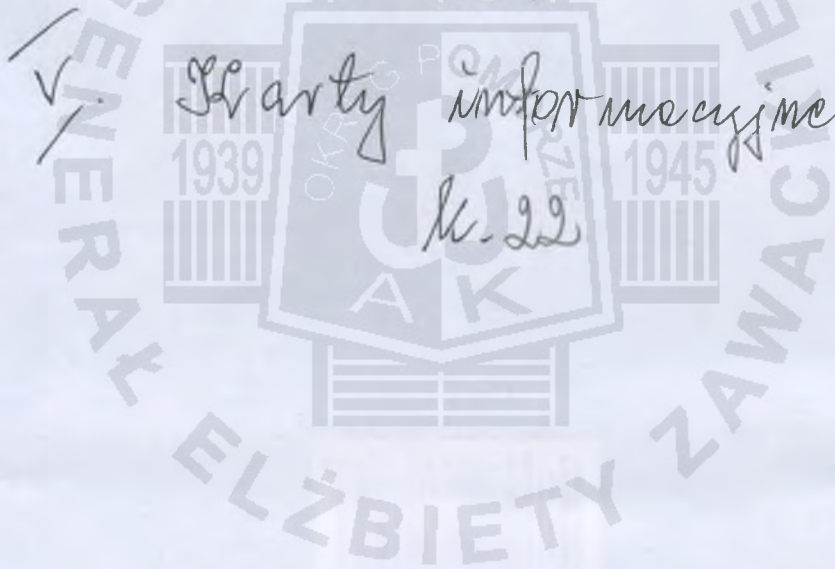
3

T: A-640/1292 Pom.

Tosca

Warszak Feliks

1 ✓ Party informacyjne
1939 OKRĘG POKONK 1945
AK
K. 22

Starofard
1

Wawcrak Feliks
d-ce grupy part
miał a nim do Wisłochy VII 93
driałeł w Słobom?
po wojnie był sztygatem w Rywałdnie

E.Z

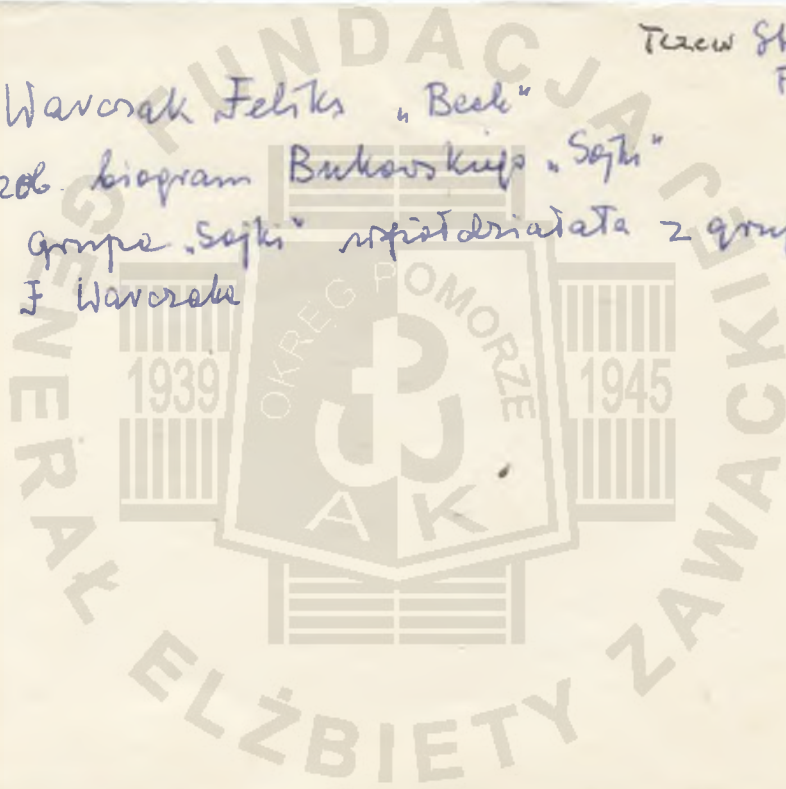
e

Teatr Stawoparc
Part 2

Waworak Feliks "Beek"

206. biogram Bukowski "Sejki"

Grupa "Sejki" nieistniejąca z grupy
J Waworaka

52'93

Dkr. Pom.
Tezew
3

WARCZAK FELKS

zob. Ciechanowski Konrad: Pomocze pod okupacją
hitlerowską, Spór o spacyfikę egzystencji i walki. Gdańsk:
Wojaw. Ostr. Kult. w Gdańsku, Zrzesz. Karnubsko-Pom. Oddz.
w Gdańsku, 1981 s. 51

Jeden z pionierów konspiracyi w Pomocze,
który rozpoczął działalność po śmierci w drodze na
egzekucję w jeniecni 1939r.

Azak.90

Warczak Feliks
ps. "Bach"

Tczew 4
part.
ZWZ AK

- dowódca pododdziału zgrupowania
partyzanckiego "Sierbi" (str. 68)

zob: Wspomnienia żołnierze AK Okr. Pom.
"Pomniki"; Henryk Tadeusz Dreyerowski
"Kube"; 1995

8/8b. V 199

oddział bryg

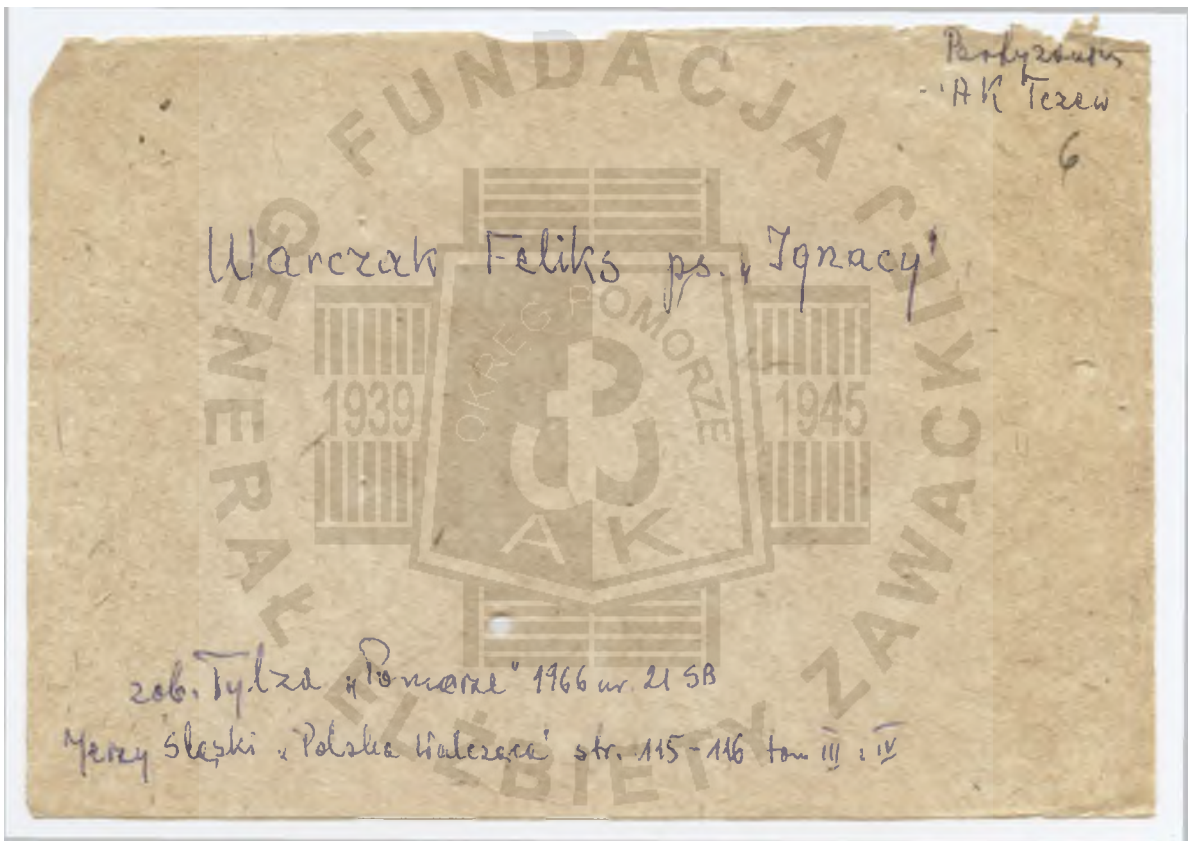
AK 5

Wawroski Feliks, ps. "Beck"

jego oddział (wraz z oddziałem Huberta Bulwostkiego ps. "Bofus"
i innymi niedochowanymi grupami dezaktywnymi - łącznie ok. 70
ludzi) stoczył 27.10.1944. pod Starym Prusym (Biednem)
bitwę z 300-700 (z czego w tym czasie) grupami czołowymi, Ja-
sowców, elementami policji niemieckiej i pododdziałem Wehrmachtu.
Partyzantom udało się przetrwać pierwszą ofensywę.

Komorowski H., Odrog Pomocy Armii Krajowej. Od
"Gumwolda" do WIn-u, LPH, 1993, nr 4 (146), s. 85

MLict94

Parlyżownik
- AK Teren

6

Wanczak Feliks ps. Ignacy

zob. Tytuł & Pomorze" 1966 nr. 21 SB
Mary Sleski & Polska Walczak" str. 115-116 tom III : IV

Czorsko

7

Marczuk Feliks dowiodca oddziału
na Czorsko Wodę,

jego oddział (grupa) miał udział w wypra-
wie na Czorsko w II połowie października 1944r.

T. Jaszowski, Wyprawa na Czorsko. I RPz 5. XII 1979r.

16/12/94

10

Cerk

8

Marcel Feliks dowódca oddziału por-
tanckiego w Cerku, w rejonie Skólc
i Karpowa.

Ten oddział podlegał pod jego najpierw
organizacji „Grupa Pomorska”, później AK.

T. Jeszowski, Wyprawa na Cerk. SEP 25-XII. 1979 r.

Hsk/94

Warczak Feliks,
ps. "Bech"

^{Partia}
Bory Tucholskie
ZWZ-AK 9

- dowódca podziału "Becha" podlegającym zgrupowaniu / oddziałowi "Świerki".

Mat. z Kenfer., "Armia Krajowa na Pomorzu",
str. 19.....
K.Wojt./ 94R.

Warezał Felix

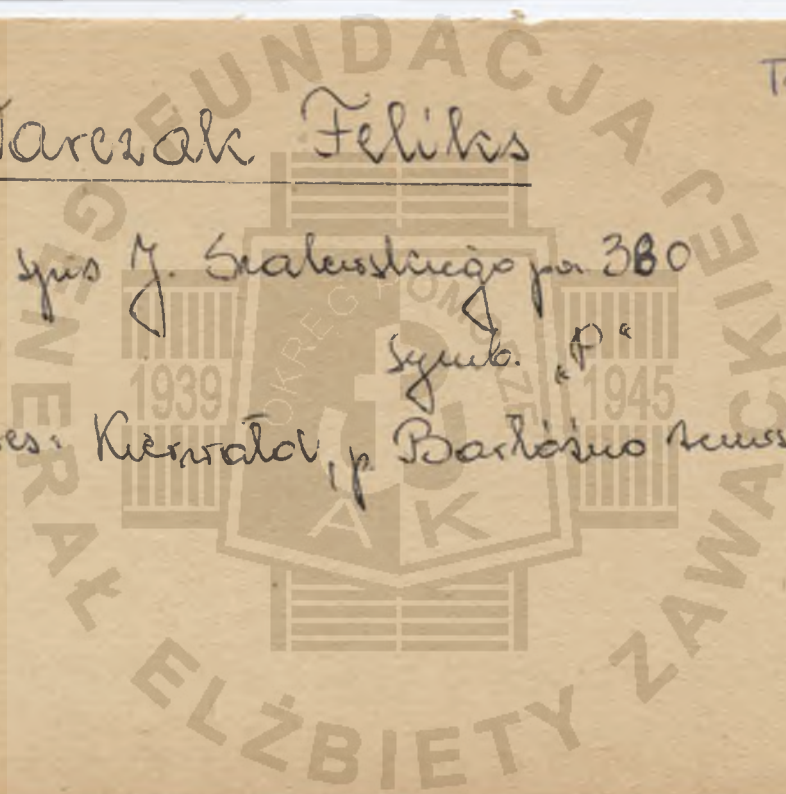
Teres

10

ul. J. Ścieszkiego nr 380

symp. P^a

adres: Kierwałd, p. Barłósno Nowe

Tczew
AK 11

WARCIAK Feliks

Doświadca grupy partyzanckiej w Borach Tucholskich

T: Kwiecior A., Insp. Tczew, I/

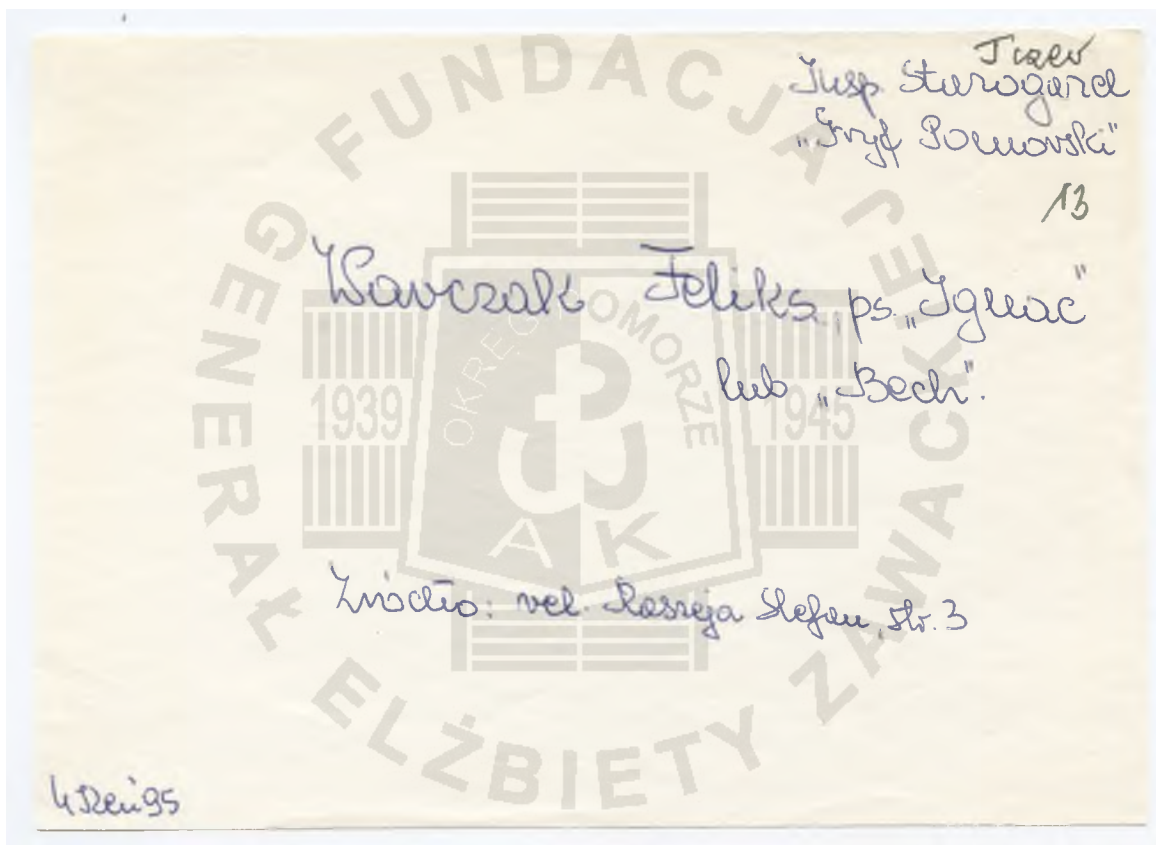
TCH93

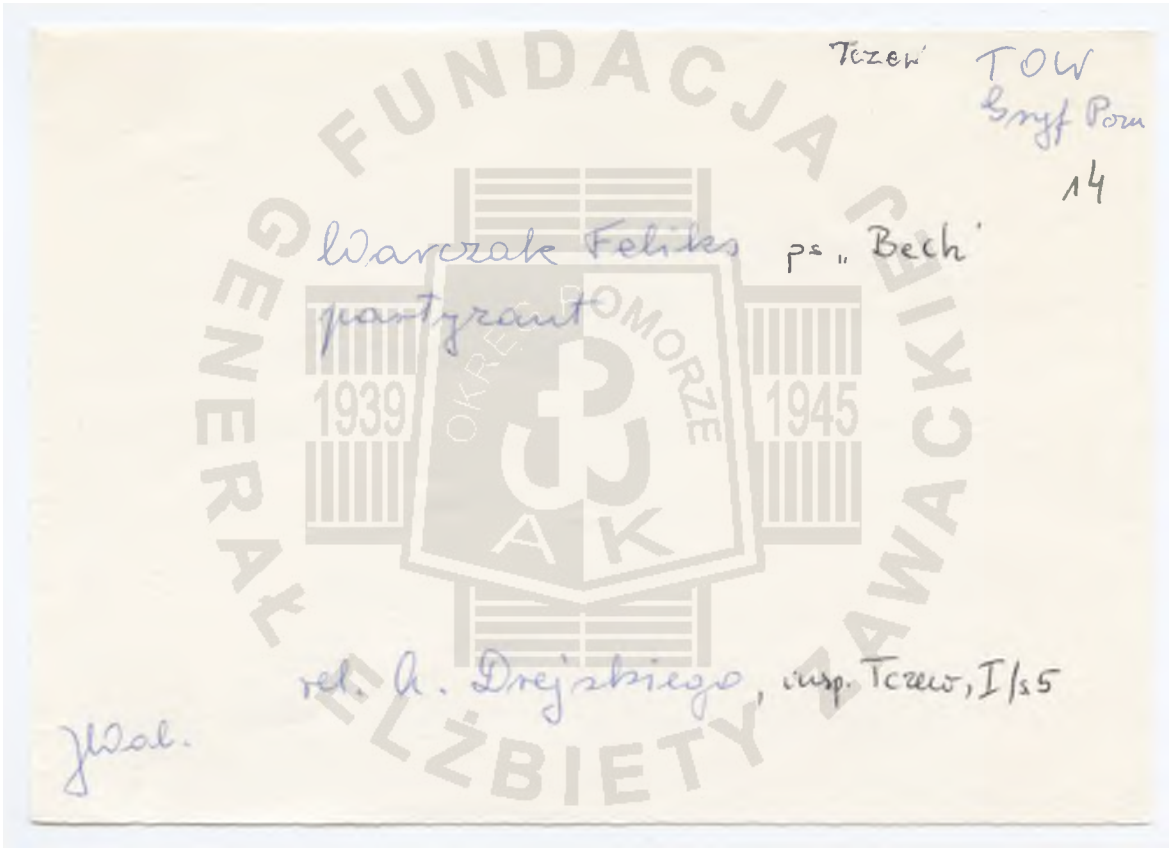
Warczak Feliks ^{Toruń - Chojnice}
pseud. "Temacy", "Beb" AK 12

dowódca oddziału partyzanckiego AK
 w Borach Tucholskich ("Świerki")

K. Ciechanowski, Cierniki działania...,
Biul. Zrzesz. Kasz. Pom., 1/69, s. 12.

PO-94

Wawczak Feliks
ps. „Gamac” lub „Bech”

Starogard Gd.
JON Gryf Pom.

15

- dowódca 9-cio osobowej grupy party-
zanckiej, które w marcu i kwietniu 1944r.
półczyła się z oddziałem Alfonsa
Kwiczora ps. „Csarmy”, „Jeremi”.

zob. relacja t. os. II-825/1553 Raszja Ste-
fan

hst. VI 199

ta Wamrak Feliks

Isur
partyz. AK

Jego wodd. i Huberta Bukow- 16
skiego walczyli pod Biednem
Tasnie z wodd. radzieckich spado-
chroniarzy (kpt. "Wiktor" st. lej. "Saxa")
- ponad 50 partyz. - w ciotobliemey
walce, w ktorej zgineli Jozef Redzimi-
ski i Alojzy Wejner.

sob. T: dy: 421/1047 Som. Szere, song B.

2. III / 5 s. 1 (Mosp. Chojnice)
ak. 10/10

Warcaak Feliks
ps. "Ignac", "Bech"

Tczew ~~100~~
242-AK
Party.
JON Gr. P.

- dowodził oddziałem partyzanckim 17
w walce z Niemcami nad Czarną Wodą
27.10.1944r.;

zob. ant. Ciechanowski J., Pomorski Okręg...,
ant. z pracy "Ruch Oporu na Pomorzu...",
t. 1 s. 6

Warczak Feliks

Tisz
00 W gr. Pom.
18

Grupa partyzancka pod jego
 dowództwem przez przypadek eliminowała
 18.09.1944 szefa gestapo z Tisza - Kurta
 Seistera.

zob: tenże problemowa „Gryf”, cz. 8, str. 27

ex. II 101

a Warczak Feliks ^{Torew} Bydgoszcz
ps. "Becki" part. AK 19

Jego pododdz. uczestniczył w
akcji partyzanckiej na Czerst, Świeczi
w 2. dekadzie IX 1944.

zob. J: M: 1310 / 2156 Pom. cz. II
Szepaniński Bernard (Bydgoszcz)

WS III 105

Toszew

~~Włocławek~~

20

Karolczak Feliks

Dr. Bałt. mesicni 62 r.

Wymyki, 2 Kopeć, T3/24

AP

9

Teres

TOW SP
Starogard

WARCZAK Feliks

21

ps. "Ignac"

Urodz 14 VII. 1918r. w Bnieznie, pow. Starogard
Dca. grupy powt. TOW SP pow. Starogard

Zob. Słownik Biogr. Tomsp. Som. t. 1, s. 216
Fundacja "Hrabium Somowski Fik"
Tomum, 1994r.

Wileń/2002

† Warszawa Feliks

Joselo
p. art.
22

ps. "Gmacy"
Dca gr. bojowej powstałej w I poł. 1943
(w VIII 1943 = 9 osób)

Smk. o chwalebnosci gr.

sob. Gosban - Woytycha Stefan,
In syli, walczyl i umieral,
Tolkenniko 2011, s. 71-72, bibl. FRAK

RA. II '12

Warczak Feliks

ZESKANOWANE

